

PESTPROTOCOL

OBS De Aanloop te Valthermond

Nationaal Onderwijsprotocol tegen pesten

Het Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten beoogt via samenwerking het probleem van het pestgedrag bij kinderen aan te pakken en daarmee het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van kinderen daadwerkelijk te verbeteren.

De ondertekenaars van dit protocol verklaren het volgende:

1. Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Uit onderzoek blijkt dat één op de vier kinderen (330.000) in het basisonderwijs en één op de zestien leerlingen (55.000) in het voortgezet onderwijs slachtoffer zijn van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van jongeren, in het bijzonder door de ouders en door de leerkrachten.
2. De school dient, om een passend en afdoend antwoord te vinden op het probleem pesten, uit te gaan van een zo goed mogelijke samenwerking tussen ouders, leerkrachten en leerlingen, gebaseerd op afgesproken beleid dat gericht is op deze samenwerking.
3. Onze school wenst een samenwerking, zoals bedoeld onder 2., ook daadwerkelijk aan te gaan, te stimuleren en levend te houden.
4. De ondertekenaars van dit protocol verbinden zich daarom het volgende te doen:
 - een aanpak via en het werken volgens de “vijfsporenaanpak”;
 - het bewust maken en bewust houden van de leerlingen van het bestaan en de zwaarte van het probleem;
 - een gerichte voorlichting aan alle ouders van de school;
 - het aanstellen van een vertrouwenspersoon op school;
 - het aanleggen van - voor ieder aan de school verbonden persoon - toegankelijke, goede informatie over het probleem pesten, met als speciaal aandachtspunt informatie voor de leerlingen;
 - het beschikbaar stellen van de opgedane ervaring aan andere scholen.
5. De ondertekenaars verklaren zich in principe bereid tot deelname aan een tussentijdse evaluatie door de school binnen drie jaar.
6. Als het protocol is ondertekend, komt dit exemplaar in de map protocollen in de personeelskamer en wordt beschikbaar gesteld voor alle ouders. Ouders wordt bij de toelating van de leerling verteld dat er een map met protocollen aanwezig is, waar alle partijen (directie, leerkrachten, ouders, leerlingen) zich aan moeten houden.

Naam en plaats van de school:

Getekend namens:

Directie/personeel

Medezeggenschapsraad

Inhoud

Nationaal Onderwijsprotocol tegen pesten

Inhoud

Vooraf

Voorwaarden en aanbevelingen

Pesten, een probleem

Preventieve aanpak

Signaleren

Duidelijk stelling nemen

Curatieve aanpak

Vertrouwensgroep en klachtencommissie

Adressen en telefoonnummers

Adviezen aan alle ouders

Overzicht van de landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs

Vooraf

De brochure "Hoe om te gaan met pesten op school, aanbevelingen, consequenties en uitwerking" is ontwikkeld voor een landelijke campagne om pesten op school concreet aan te pakken. De campagne, die in 1994 van start ging, bleek een groot succes en de vraag naar materiaal tegen pesten werd alsmaar groter. De landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs, de LOBO, NKO, OUDERS & COO en de VOO, besloten daarom de brochure in 1996 opnieuw uit te brengen.

Van het anti-pestbeleid van de school en de ondertekening van ons pestprotocol wordt melding gemaakt in het schoolplan en de schoolgids, zodat iedereen weet waar de school staat en wat er van hem of haar wordt verwacht.

Ouderraden, medezeggenschapsraden, besturen, directies, schoolteams en leerlingen hebben elk hun eigen verantwoordelijkheid om er voor te zorgen dat leerlingen veilig zijn op school en zich optimaal kunnen ontplooiën. Door elkaar te steunen en door een veilig schoolklimaat, zullen meer leerlingen met meer plezier naar school gaan dan nu het geval is.

De brochure is gebaseerd op zes aanbevelingen, die stuk voor stuk gevolgen hebben. Die gevolgen worden uiteraard toegelicht en van een concrete uitwerking voorzien.

Voorwaarden en aanbevelingen

Pesten op school is een ingewikkeld probleem. Aan het oplossen hiervan zijn enkele voorwaarden verbonden:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerkrachten, ouders en leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende middengroep).
2. De school moet het pestprobleem voorkomen. Een preventieve aanpak bestaat onder meer uit de behandeling van het onderwerp met de leerlingen, waarna met hen regels worden vastgesteld.
3. Als pesten desondanks toch optreedt, moeten leerkrachten dat kunnen signaleren en vervolgens
4. duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
5. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen, toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak (curatief).
6. Weigert een school of een leerkracht het probleem aan te pakken, gebeurt dit op onjuiste wijze of heeft de aanpak geen resultaat, dan is inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. Deze dient, op verzoek van de ouder(s) van het gepeste kind, een klacht in bij de klachtencommissie, die het probleem onderzoekt en het bevoegd gezag adviseert over de te nemen maatregelen.

Deze zes voorwaarden vormen de basis voor zes aanbevelingen om het pestprobleem op school aan te pakken.

Pesten, een probleem

Aanbeveling 1

Alle vijf betrokken partijen - de pester, het gepeste kind, de rest van de klas (de zwijgende middengroep), de leerkrachten en de ouders - zien pesten als een probleem.

Consequenties:

Alle personeelsleden van de school worden op de hoogte gebracht van:

- het verschil tussen pesten en plagen;
- de omvang van pesten tussen leerlingen onderling;
- de partijen en psychologische mechanismen, waarvan bij deze vorm van machtsmisbruik sprake is;
- de vijfsporenaanpak van het probleem, bestaande uit:
 - hulp aan het gepeste kind, in de vorm van adviezen en (in sommige gevallen) van een sociale vaardigheidstraining;
 - hulp aan de pester, in de vorm van een sociale vaardigheidstraining of een cursus in het omgaan met agressie;
 - hulp aan de zwijgende middengroep, in de vorm van het mobiliseren van deze groep;
 - hulp aan de leerkracht, in de vorm van achtergrondinformatie over het verschijnsel, zoals signalen, oorzaken, gevolgen en concrete (preventieve en curatieve) aanpakmogelijkheden;
 - hulp aan de ouders, in de vorm van achtergrondinformatie en adviezen.

Alle ouders worden op de hoogte gebracht van (een gedeelte van) de achtergrondinformatie, waarna zij adviezen krijgen over hoe te handelen, als blijkt dat hun kind gepest wordt, andere kinderen pest of tot de zwijgende middengroep behoort (5).

Daarnaast worden alle leerlingen, rekening houdend met hun ontwikkelingsniveau en leeftijd, van dezelfde zaken op de hoogte gebracht en gehouden.

Uitwerking

- Scholen denken soms dat een pestproject voldoende is om een einde te maken aan het pesten op school. Dit heeft echter zijn beperkingen. Als pesten eigen is aan mensen, zal een project daar geen einde aan maken. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te stellen. Telkens in andere bewoordingen (buitensluiten, anders-zijn, aanvaarden van verschillen, verhuizen, vriendjes en vriendinnetjes, veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep) en ook met gebruikmaking van verschillende werkvormen (lezen of voorlezen, spreekbeurten, rollenspellen, regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar en/of over de aanpak van ruzies, lesopdrachten, kringgesprekken, groepsopdrachten).
- Als men met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam om geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Bijvoorbeeld aan de hand van een krantenknipsel, een tv-uitzending, een brief van een leerling van een andere school, een brief van een ouder van een gepest kind, een lesbrief of een (voor)-leesboek. Doet men dit niet, dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het een grapje is, waar de leerkracht zich geen zorgen over moet maken, of het slachtoffer, buiten school, voor zijn "klikken" straffen. Een ondersteuning van dit advies is te vinden in Bob van der Meer, *Pesten op school. Overzicht van artikelen*.
- Bij lessen over pesten is het voorbeeld dat de leerkracht geeft van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar aanvaarding van verschillen wordt aangemoedigd, waar ruzies niet met geweld worden opgelost, maar uitgesproken, waar leerlingen gerespecteerd worden in hun eigenheid, waar agressief gedrag van leerlingen en leerkrachten niet wordt geaccepteerd en waar leerkrachten

duidelijk stelling nemen tegen dergelijke gedragingen.

- Praten leidt dikwijls niet tot gedragsverandering. Dan is het beter leerlingen aan den lijve te laten ervaren wat het is om buitengesloten te worden. Een les lichamelijke opvoeding, een kringgesprek of begeleidingsles kan worden gebruikt om leerlingen zo'n ervaring te geven.
- *Een effectieve methode om pesten binnen de perken te houden, te stoppen of te voorkomen, is het vaststellen van regels voor leerlingen door de leerkrachten (groep 1 t/m 4)*

1. Doe niets bij een ander kind, wat je zelf ook niet wilt hebben.
2. Kom niet aan een ander, als de ander dat niet wil.
3. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
4. Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, krabben of iets dergelijks. Probeer eerst samen te praten en ga anders naar de juf.
5. Uitlachen, dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
6. Niet zomaar klikken, alleen als de bovenstaande punten aan de orde zijn of er is gevaar.
7. Dit alles geldt niet alleen op school maar ook thuis, bij anderen en op straat.

en door leerlingen onderling (groep 5 t/m 8).

1. Iemand niet op uiterlijk beoordelen of beoordeeld worden.
2. Niet iemand buitensluiten.
3. Niet aan spullen van een ander zitten.
4. Elkaar niet uitlachen.
5. Elkaar niet bij een bijnaam noemen/niet uitschelden.
6. Niet roddelen over elkaar.
7. Geen mishandeling plegen, niet lichamelijk en niet geestelijk.
8. Elkaar met rust laten/niet met een ander bemoeien.
9. Geen partij kiezen (bij een ruzie).
10. Geen aandacht aan de pester schenken. Blijft de pester doorgaan, dan aan de leerkracht vertellen.
11. Leerkracht vertellen wanneer jezelf of iemand anders gepest wordt (dit is geen klikken).
12. Eerst een ruzie zelf uitpraten. Helpt dit niet, dan de vorige regel, waarna vergeven en vooral vergeten.
13. Luister naar elkaar.
14. Word je gepest, praat er thuis over, je moet het niet geheim houden.
15. Nieuwkomers op school goed ontvangen en opvangen.
16. Deze regels gelden op school en daarbuiten.

Handtekening leerling:

Handtekening leerkracht:

- Pesten tussen leerlingen is te voorkomen door duidelijke afspraken met de leerlingen te maken over de aanpak van ruzies. De volgende afspraak geldt voor al onze groepen: wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben, proberen ze er eerst zelf uit te komen. Op het moment dat één van de twee ruziënde partijen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt), heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de leerkracht voor te leggen. De leerkracht brengt de twee partijen bij elkaar voor een gesprek en probeert samen met hen de ruzie te beslechten. Belangrijke stelregel is dat het inschakelen van de leerkracht niet wordt opgevat als "klikken".

Om het taboe op klikgedrag te doorbreken, zou deze regel al ingevoerd moeten worden in het kleuteronderwijs. Die zou dan zo kunnen luiden: je mag nergens over klikken, maar als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt er zelf niet uit, dan mag je hulp aan de leerkracht vragen en dat wordt niet gezien als klikken.

Een tweede regel is dat ook buitenstaanders bij een pestprobleem de verantwoordelijkheid hebben dit bij de leerkracht aan te kaarten. Iedereen is immers medeverantwoordelijk voor een goede sfeer in de klas.

Preventieve aanpak

Aanbeveling 2

De school beschikt over een preventieve aanpak.

Consequentie

De leerkrachten nemen kennis van de preventieve aanpakmogelijkheden, oefenen zich op onderdelen en passen ze toe.

Uitwerking

De preventieve aanpak van het zondebokfenomeen op school bestaat, naast de genoemde activiteiten, uit aandacht voor en activiteiten op het gebied van:

Signaleren

Aanbeveling 3

Als pesten desondanks optreedt, moeten leerkrachten kunnen signaleren.

Consequentie

De leerkrachten nemen kennis van deze signalen en oefenen zich in het signaleren.

Uitwerking

Een aantal signalen zijn activiteiten die pesters met hun slachtoffers uithalen, zoals:

- volstrekt doodzwijgen;
- isoleren;
- psychisch, fysiek of seksueel mishandelen;
- een kring vormen of insluiten in klas, gang of schoolplein;
- buiten school opwachten, slaan of schoppen;
- klopjachten organiseren;
- op weg van en naar school achterna rijden;
- naar het huis van het slachtoffer gaan;
- opbellen;
- als slaaf behandelen;
- nooit de echte naam van een klasgenoot gebruiken, maar een bijnaam;
- voortdurend zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot;
- opdrachten geven huiswerk te maken of huiswerk innemen;
- bezittingen maltriteren of afpakken;
- cadeaus eisen of geld afpersen;
- jennen;
- het slachtoffer voortdurend de schuld van iets geven;
- telkenmale het slachtoffer uitschelden of ertegen gaan schreeuwen;
- opmerkingen maken over kleding;
- beledigen;
- briefjes doorgeven;
- kettingbrief schrijven.

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: je kan het niet zo gek bedenken of leerlingen hebben het bedacht. Leerkrachten dienen derhalve alert te zijn op de manier waarop leerlingen met elkaar omgaan en duidelijk stelling te nemen wanneer bepaald gedrag hun norm overschrijdt.

Duidelijk stelling nemen

Aanbeveling 4

Als leerkrachten zien dat leerlingen worden gepest, nemen ze duidelijk stelling.

Consequentie

Om duidelijk stelling te kunnen nemen, is zicht op de omvang van het probleem, kennis van de gevolgen voor het slachtoffer, maar bovenal invoelend vermogen vereist.

Uitwerking

Zicht op de omvang van het probleem krijgt men door kennis te nemen van de onderzoeksresultaten over pesten en gepest worden en van andere belangrijke gegevens, zoals opgenomen in *Kinderen en pesten, wat volwassenen ervan moeten weten en eraan kunnen doen*. De gevolgen voor het gepeste kind staan beschreven in een aantal artikelen over pesten en opgenomen in: Meer, B. van der, *Pesten op school. Overzicht van artikelen*.

Invoelend vermogen is nog belangrijker dan kennis van onderzoeksresultaten. De ervaring leert dat dit vermogen vergroot kan worden door leerkrachten aan den lijve te laten ervaren wat het betekent om buitengesloten te worden. Een praktijkvoorbeeld:

In een cursus over pesten voor leerkrachten in het voortgezet onderwijs, die drie dagen in beslag nam, werd de volgende oefening uitgevoerd. De totale groep, bestaande uit 20 leerkrachten, werd in vier groepjes verdeeld. In elke groep werd aan één persoon gevraagd het lokaal te verlaten. Met de overgebleven leerkrachten werd afgesproken, dat zij slechts één keer iets tegen hun collega zouden zeggen na diens terugkeer en hem daarna als lucht zouden behandelen. Na afloop van deze oefening werd aan de 'buitengeslotenen' naar hun ervaringen gevraagd. Tijdens elke cursus vertelden alle buitengesloten leerkrachten dat ze dit nooit meer wilden ervaren. 'Dit hoop ik van mijn leven nooit meer mee te maken', was de meest gehoorde reactie. Vervolgens werden de leerkrachten erop gewezen dat kinderen in een kwetsbare periode van hun leven niet vijf minuten worden blootgesteld aan een dergelijke behandeling, maar systematisch.

Curatieve aanpak

Aanbeveling 5

De school beschikt over een aantal curatieve aanpakken.

Consequenties

Leerkrachten nemen kennis van de curatieve aanpakmogelijkheden en maken zich deze eigen door ze te oefenen.

Uitwerking

De curatieve aanpak van het zondebokfenomeen op school bestaat uit twee methoden: de niet-confronterende en confronterende methode. Concrete uitwerkingen van zowel de confronterende als de niet-confronterende methode staan beschreven in De zondebok in de klas, pagina 77-117.

De niet-confronterende methode wordt toegepast als de leerkracht het idee heeft dat er sprake is van onderhuids pesten. Het heeft geen zin dit vermoeden aan de klas te vertellen: de leerlingen zullen het ontkennen of de leerkracht zand in de ogen strooien. In dit geval brengt de leerkracht een algemeen

probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen. Zo'n onderwerp kan zijn:

- oorlog en vrede en het gevoel van overwinnaars en overwonnenen;
- de schending van mensenrechten of rechten van kinderen;
- machtsmisbruik in het algemeen;
- kindermishandeling door volwassenen.

Daarnaast kan in een les lichamelijke opvoeding de ervaring van het buitengesloten zijn aan de orde komen. Vervolgens kan de leerkracht met de leerlingen praten over buitensluiten in het algemeen, en daarna over buitensluiten in de klas.

Tot slot kan de leerkracht doen wat een mentor van een tweede klas voortgezet onderwijs van de Delta Scholengemeenschap in Den Helder deed. Hij vermoedde dat een van zijn leerlingen - laten we hem Jan noemen - niet lekker in zijn vel zat. Een tweede vermoeden was dat Jan werd gepest. Om dit laatste te onderzoeken, vroeg de mentor aan de conciërge en aan collega's op Jan te letten. Vrij snel daarna vertelden zijn informanten dat twee klasgenoten van alles met Jan uithaalden. In plaats van te wachten op het moment dat één van hen het zag om dan duidelijk stelling te nemen (ook een goede aanpak), riep de mentor de twee pesters en twee niet-pesters uit dezelfde klas, die hoog in aanzien stonden bij hun klasgenoten, bij zich. Hij zei dat hij zich zorgen maakte over Jan en vroeg of zij op Jan wilden letten om te kijken of hij werd gepest. Aan het eind van de week moest het viertal verslag uitbrengen. De twee pesters vertelden hem dat ze niets hadden gezien dat op pesten wees. Het is raadzaam om aan een dergelijke aanpak elementen van de confronterende methode vast te knopen.

De confronterende methode past de leerkracht toe wanneer een leerling voor zijn ogen lichamenlijk of geestelijk wordt mishandeld. Als er op zo'n moment niet duidelijk stelling wordt genomen, zegt een leerkracht in feite: ga maar door. Bij deze methode voert de leerkracht, na duidelijk stelling te hebben genomen, een gesprek met de klas over pesten in het algemeen. Vervolgens spreekt hij met de leerlingen regels af en behandelt hij het onderwerp bijvoorbeeld via een les Nederlands, het vertonen van een videoband, een tekenopdracht of een gesprek over de gevoelens van een gepest kind of de ouders van dit kind.

Daarnaast is hulp aan de pester nodig. Pesters zijn - zo blijkt uit een onderzoek van D. Olweus - fysiek sterker dan hun klasgenoten en zien hen als waardeloos. Ze zijn agressief; neigen tot agressieve reacties in verschillende situaties, hebben een zwakke controle over hun agressie en een positieve houding ten opzichte van geweld. Ze kunnen hun slachtoffers tiranniseren, geld afpersen, klasgenoten opdracht geven het gepeste kind te mishandelen of dat zelf doen. Echte pesters lopen vier keer zoveel risico om later in crimineel gedrag terecht te komen dan andere kinderen. Hulp kan bestaan uit: een straffend gesprek, een probleemoplossend gesprek, een rollenspel, een gesprek met de ouders, een training in sociale vaardigheden en schorsing of verwijdering. Een straffend gesprek is kort. De leerkracht vertelt de leerling dat hij geen veiligheid heeft geboden en dat hij hem om die reden moet straffen. De straf zou kunnen bestaan uit de opdracht het boekje *Tirannen* (geschreven door A. Chambers en uitgegeven door uitgeverij Querido te Amsterdam) geheel of gedeeltelijk te lezen. En daarna met de leerkracht te praten over de inhoud van het boek. Het loopt met de pester in dit verhaal slecht af en dat kan ook de pester overkomen. Een aantal klasgenoten uit de zwijgende middengroep neemt het in dit boek voor de gepeste klasgenoot op en de vader van de pester slaat zijn dochter een blauw oog. De pester is ontmaskerd en komt niet meer naar school.

Als dit geen resultaat oplevert, voert de leerkracht een aantal probleemoplossende gesprekken met de pester om de oorzaak van het pestgedrag bloot te leggen. Dit is nodig om tot de juiste hulp te komen. De leerkracht legt de pester daartoe de acht mogelijke oorzaken voor pestgedrag voor:

- weinig echte aandacht van de ouders;
- lichamenlijke bestraffing door de ouders;
- ouders corrigeren agressief gedrag niet;
- zelf gepest zijn;

- reactie op bepaalde smaak-, geur- of kleurstoffen;
- slecht voorbeeld van ouders of andere volwassenen;
- slecht voorbeeld van leerkrachten;
- blootstelling aan geweld op tv of in computerspelletjes.

Is de oorzaak enigszins duidelijk, dan probeert de leerkracht vervolgens de gevoeligheid van de pester voor wat hij met het gepeste kind uithaalt, te vergroten. Dit kan op verschillende manieren. Door brieven van ouders van gepeste kinderen of van gepeste kinderen zelf te laten lezen, door samen naar videobanden van gesprekken met gepeste kinderen of hun ouders te kijken. Voorts kan de leerkracht afspraken maken met de pester over gedragsverandering. Aan het einde van elke week komt de naleving van deze afspraken in een kort gesprek aan de orde.

Bij onvoldoende resultaten kan de leerkracht het rollenspel Carmen als zondebok met de klas uitvoeren en/of de pester laten ervaren hoe het is om buitengesloten te worden.

Als ook dit niet leidt tot gedragsverandering, is het tijd om een gesprek met de ouders van de pester aan te gaan. Het advies is om dit pas te doen, wanneer de voorgaande acties op niets uitlopen. Kinderen weten vaak niet wat ze andere kinderen aandoen en zijn eenvoudig te beïnvloeden in een goede richting. Maar soms veranderen ze hun gedrag niet en blijven ze een bron van onveiligheid voor klasgenoten. De ouders moet dan - voorzichtig, maar duidelijk - worden verteld wat hun kind anderen aandoet. Hun medewerking wordt gevraagd om aan het probleem een einde te maken. In dit stadium kunnen ouders niet (meer) ontkennen dat hun kind pest: de school heeft namelijk alle activiteiten vastgelegd. Het pestgedrag is ook niet meer als een niemendal af te doen, want de school heeft al het mogelijke gedaan om er een einde te maken. Er is nog een reden om het gesprek met de ouders in zo een laat stadium te houden: bescherming van de pester tegen mogelijke lichamelijke mishandeling door de ouders. Als de ouders van echte pesters hun kinderen klappen geven bij overtredingen, zoals Dan Olweus in zijn Scandinavische onderzoek heeft aangetoond, dan dient de school al het mogelijke te doen om aan pestgedrag een einde te maken, voordat de ouders op de hoogte worden gesteld. Bang als ze zijn om door hun ouders mishandeld te worden, zullen echte pesters van alles beloven wanneer een gesprek met de ouders wordt aangekondigd. Dit biedt een goede mogelijkheid om definitief een einde te maken aan het pestgedrag. Anderzijds kan een leerling dit als chantagemiddel gebruiken, waardoor de leerkracht in feite niets meer kan doen.

Als het pestgedrag blijft voortduren, wordt de leerling de sociale vaardigheidstraining aangeboden. Hierbij roept de school de hulp in van een RIAGG of Onderwijsbegeleidingsdienst om leerlingen deze een sociale vaardigheidscursus te geven. Veel scholen maken hier bezwaar tegen, omdat de ouders toestemming moeten geven als de school het RIAGG en - in mindere mate - de Onderwijsbegeleidingsdienst inschakelt.

Hulp aan het gepeste kind. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op twee manieren reageren: ze worden passief of ze gaan uitdagen. Beide vormen van gedrag zijn "aangeleerd", in de zin van "reacties op uitstoting". En wat is aangeleerd, kan ook weer worden afgeleerd. Een sociale vaardigheidstraining kan hierbij uitkomst bieden.

Enkele praktijkvoorbeelden die als tegenargument kunnen dienen:

1. De leerkrachten van een school hadden problemen met agressief gedrag van een aantal leerlingen. De interne begeleider van de school vroeg alle leerkrachten welke leerlingen voor hen een probleem vormden. Uit deze inventarisatie kwamen tien leerlingen kwamen als het meest agressief naar voren. De begeleider voerde daarop korte gesprekken met deze leerlingen, legde zijn probleem voor en vroeg tenslotte of zij wilden deelnemen aan een interessant experiment. Alle leerlingen zegden toe deel te willen nemen. Tot slot werden gesprekken gevoerd met de ouders van de geselecteerde leerlingen. De begeleider ging daarvoor op huisbezoek, leidde het probleem voorzichtig in en vroeg de ouders om medewerking. Negen van de tien gaven toestemming. Ook zij wisten vaak niet hoe ze om moesten gaan met het agressieve gedrag van hun kind. Vervolgens werden een sociale vaardigheidstraining aangeboden om hun aanpak toe te passen. Met goed resultaat, volgens de ouders, leerlingen en leerkrachten.
2. Het tweede voorbeeld is van een andere orde. Het betreft de zelfverdedigingcursussen voor meisjes in het voortgezet onderwijs, die worden gegeven door daarin opgeleide leerkrachten Lichamelijke Opvoeding. Het gaat daarbij eerder om geestelijke weerbaarheid dan lichamelijke. Had men tien jaar geleden de mogelijkheid geopperd om meisjes geestelijk weerbaar te maken tegen aanranding, seksuele intimidatie en verkrachting door middel van zelfverdedigingcursussen door mensen van buiten de school, dan was waarschijnlijk gezegd dat dit absoluut niet kon, omdat men daarvoor toestemming van de ouders nodig had. Nu deze cursussen worden gegeven door leerkrachten op school, maakt niemand bezwaar.

Vertrouwensgroep en klachtencommissie

Aanbeveling 6

Weigert de school of een leerkracht het pestprobleem aan te pakken, doen ze het op onjuiste wijze of leidt de aanpak niet tot het gewenste resultaat, dan wordt de inschakeling van een vertrouwenspersoon noodzakelijk. Deze dient een klacht in bij de klachtencommissie, die het probleem onderzoekt, deskundigen raadpleegt en hierover adviseert aan het bevoegd gezag.

Consequentie

De school stelt in samenspraak met alle schoolgeledingen een vertrouwenspersoon en een klachtencommissie in en stelt een klachtenprocedure vast.

Adressen en telefoonnummers

LANDELIJKE ORGANISATIE VOOR OUDERS IN HET ONDERWIJS

Vereniging voor Openbaar Onderwijs (VOO)

Postbus 10241

1301 AE Almere

tel.: 036-5331500

fax: 036-5340464

e-mail: <mailto:Fnaafs@voo.nl>

website : www.voo.nl

LANDELIJKE PEDAGOGISCH CENTRUM

Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS)

Postbus 85475

3508 AL Utrecht

tel.: 030-2856645

fax: 030-2871144

email: j.hofman@aps.nl

LANDELIJKE VERENIGING VOOR GGD'EN

Voor het adres van de GGD in uw gemeente of regio kunt u de telefoongids raadplegen of contact opnemen met de Landelijke Vereniging voor GGD'en.

Landelijke Vereniging voor GGD'en

Postbus 85300

3508 AH Utrecht

tel.: 030-2523004

fax: 030-2511869

email: postbus@ggd.nl

ONDERWIJSBEGELEIDINGSDIENSTEN

Voor het adres van een Onderwijsbegeleidingsdienst in uw gemeente of regio kunt u de telefoongids raadplegen of contact opnemen met de WPRO, Vereniging van Onderwijsbegeleidingsdiensten.

WPRO

Noordeinde 94A

2514 GM Den Haag

tel.: 070-3624581

fax: 070-3561208

ONDERWIJSTELEFOON

De Onderwijstelefoon, het 06-8804-nummer, is een initiatief van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Deze telefoon is op werkdagen bereikbaar van 12.00 tot 17.00 uur. Alle mogelijke vragen over onderwijs kan men stellen aan de medewerk(st)ers van deze telefoon, ook over pesten. Er wordt geluisterd, advies gegeven of men wordt doorverbonden met belangenorganisaties, bonden, instanties of specialisten.

REGIONALE INSTELLING VOOR AMBULANTE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG (RIAGG)

Voor het adres van een RIAGG in uw gemeente of regio kunt u de telefoongids raadplegen.

STICHTING SPEL- EN OPVOEDINGSVOORLICHTING (S&O)

Voor adressen van de Stichtingen Spel- en Opvoedingsvoorlichting kunt u terecht bij de Vereniging voor Openbaar Onderwijs, tel. 036-5331500.

Adviezen aan alle ouders

Adviezen aan ouders van pesters:

- Neem het probleem serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak je kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed aandacht aan je kind.
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport.

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen:

Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, kun je de ouders van de pester opbellen en voorzichtig vragen er met hun kind over te praten. Gebruik daarbij als argument dat elk kind op straat veilig moet kunnen zijn. Niemand zal dat ontkennen.

- Pesten op school kun je het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Als je kind al lange tijd is gepest, vraagt dat om een uitgebreide aanpak. Neem contact op met de leerkracht, ga bij de school kijken, lees boeken en bekijk samen met je kind videobanden over pesten.
- Als je van je kind er met niemand over mag praten, steun dan je kind, geef het achtergrondinformatie en maak je kind duidelijk dat de school het voorzichtig zal aanpakken. Voordat je dit belooft, is het raadzaam de school te vragen of ze dit probleem ook daadwerkelijk voorzichtig aanpakt.
- Beloon je kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen.
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport, zodat hij in een spel of motorische vaardigheid kan uitblinken.
- Wordt je kind op de sportclub gepest door leeftijd- of klasgenoten, vraag dan de leiding aan het pesten aandacht te besteden en met de kinderen te bespreken dat ieder kind op de club veilig mag zijn.
- Houd de communicatie open, blijf dus in gesprek met je kind. Doe dat niet op negatieve manier, maar geef adviezen om aan het pesten een einde te maken. Een negatieve manier van vragen is bijvoorbeeld: 'wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?'
- Steun je kind in het idee dat er een einde aan komt.
- Laat je kind opschrijven wat het heeft meegemaakt. Dit kan best emotionele reacties bij je kind oproepen. Op zich is dat niet erg, als het maar hierbij geholpen wordt de emoties te uiten en te verwerken.
- Laat je kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining, te geven door RIAGG of Onderwijsbegeleidingsdienst op school. Sta dus niet toe dat je kind voor de zoveelste keer buitengesloten wordt, nu door het naar een instantie buiten school toe te sturen.
- Beijver je ervoor dat de school sociale vaardigheidstrainingen geeft aan alle leerlingen.
- Accepteer de situatie niet. Als de school niet wil meewerken, schakel dan de vertrouwenspersoon op school in om aan de ongezonde situatie voor je kind een einde te maken.

Adviezen aan alle andere ouders:

- Neem het probleem serieus: het kan ook jouw kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Vraag om toezicht op het schoolplein.
- Praat met je kind over school, over de relaties in de klas, over wat leerkrachten doen, hoe zij straffen. Vraag hen ook af en toe of er in de klas wordt gepest.
- Geef af en toe informatie over pesten: wie doen het, wat doen zij en waarom?
- Corrigeer je kind als het voortdurend anderen buitensluit.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer je kind voor anderen op te komen.

Landelijke organisatie voor ouders in het onderwijs

VOO

De Vereniging voor Openbaar Onderwijs (VOO) komt al meer dan 145 jaar op voor goed openbaar onderwijs. Ouders, leerkrachten, medezeggenschapsraden, ouderraden en gemeentebesturen maken gebruik van de aangeboden diensten, waaronder de uitgave van publicaties over diverse onderwerpen en een tijdschrift. Het bureau met professionele medewerkers adviseert op allerlei terreinen en coördineert de cursussen medezeggenschap.